

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 16. lipnja 2026.

Analiza presude

Trgo protiv Hrvatske
Zahtjev br. 35298/04

povreda čl. 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju - zaštita vlasništva

Zahtjev za utvrđenje prava vlasništva stečenog dosjelošću na nekretnini koja je bila u društvenom vlasništvu može predstavljati „vlasništvo“ u smislu članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju ako ima dovoljno uporište u nacionalnom pravu

Pojedinac koji se razumno oslonio na zakonodavstvo kasnije ukinuto kao neustavno ne smije snositi posljedice pogreške države, osobito kada priznanjem njegova zahtjeva ne bi nastupile štetne posljedice za prava trećih osoba

Zasjedajući u vijeću od 7 sudaca, Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud) dana 11. lipnja 2009. godine donio je presudu u kojoj je jednoglasno utvrdio povredu članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija), zbog povrede prava podnositelja na mirno uživanje vlasništva.

Presudom *Trgo protiv Hrvatske* Europski sud prvi je put, u predmetima protiv Hrvatske, utvrdio povredu članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju zbog odbijanja domaćih sudova da priznaju pravne učinke vlasništva stečenog dosjelošću na nekretnini koja je bila u društvenom vlasništvu. Predmetna presuda stoga predstavlja vodeći predmet za pitanje kada zahtjev za utvrđenje prava vlasništva stečenog dosjelošću može predstavljati „vlasništva“ u obliku legitimnog očekivanja, te pod kojim uvjetima naknadno ukidanje zakonske odredbe na kojoj se takav zahtjev temeljio može dovesti do povrede prava na mirno uživanje vlasništva¹.

Podnositelj zahtjeva pokrenuo je 1997. godine parnični postupak pred Općinskim sudom u Makarskoj protiv općine Podgora i države, zahtijevajući utvrđenje prava vlasništva na određenim zemljišnoknjižnim česticama smatrajući da je protekom propisanog roka stekao vlasništvo na tim česticama dosjelošću. Naveo je da su predmetna zemljišta bila u vlasništvu njegova pokojnog ujaka prije nego što su 1949. godine konfiscirana, te da je njegova majka posjed spornih zemljišta ponovno stekla 1953. godine, a on ga nastavio nakon njezine smrti

¹ Prema klasifikaciji koja se koristi u okviru nadzora Odbora ministara Vijeća Europe nad izvršenjem presuda Europskog suda, u ovu grupu presuda ulazi i presuda [Grbac protiv Hrvatske](#), br. 64795/19, presuda od 16. prosinca 2021. godine. U tom je predmetu Europski sud ponovno primijenio temeljna utvrđenja iz presude *Trgo* te naglasio da za ocjenu postoji li „imovina“ u smislu članka 1. Protokola br. 1 nije odlučan datum podnošenja tužbe, odnosno protutužbe, nego pitanje je li podnositelj mogao steći vlasništvo po sili zakona u vrijeme dok je izvorni članak 388. stavak 4. Zakona o vlasništvu iz 1996. godine bio na snazi. Budući da u tom predmetu nije bilo naznaka da bi priznanje prava vlasništva podnositelju štetilo pravima trećih osoba, Europski sud utvrdio je povredu članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

1992. godine. Predmet se stoga odnosio na nekretnine koje su bile oduzete tijekom socijalističkog režima i pretvorene u društveno vlasništvo.

Europski sud je utvrdio da je pravni sustav bivše SFRJ razlikovao privatno i društveno vlasništvo. Na temelju članka 29. Zakona o osnovnim vlasničkopravnim odnosima iz 1980. godine na stvarima u društvenom vlasništvu nije se moglo steći pravo vlasništva dosjelošću. Nakon osamostaljenja Republike Hrvatske, Hrvatski sabor je 8. listopada 1991. stavio izvan snage navedenu zabranu. Zakonom o vlasništvu i drugim stvarnim pravima iz 1996. godine (dalje: ZV/96), koji je stupio na snagu 1. siječnja 1997., uređeno je stjecanje prava vlasništva dosjelošću. Člankom 388. stavkom 4. bilo je propisano da se u rok za stjecanje dosjelošću nekretnina koje su na dan 8. listopada 1991. bile u društvenom vlasništvu računa i vrijeme posjedovanja proteklo prije toga dana. Nakon prijedloga za ocjenu ustavnosti koje su podnijeli bivši vlasnici imovine oduzete tijekom socijalizma, Ustavni sud je 17. studenoga 1999. ukinuo članak 388. stavak 4. ZV/96. Ocijenio je da osporena odredba ima povratno djelovanje i štetne posljedice za prava trećih osoba, jer omogućuje stjecanje vlasništva dosjelošću za razdoblje u kojem je takvo stjecanje bilo zakonom izrijekom isključeno.

Općinski sud je 2001. godine presudio u korist podnositelja i naložio njegov upis u zemljišnu knjigu kao vlasnika. Utvrdio je da je majka podnositelja bila samostalna i poštena posjednica, da se prema članku 388. stavku 4. ZV/96 u rok dosjelogosti računa i vrijeme posjedovanja prije 8. listopada 1991., te da je podnositelj, preko svoje majke, bio u neprekidnom posjedu od 1953. godine. No, Županijski sud u Splitu je preinačio prvostupanjsku presudu i odbio tužbeni zahtjev. Istaknuo je da je članak 388. stavak 4. ZV/96 u međuvremenu ukinut odlukom Ustavnog suda te da se odluka ne može temeljiti na odredbi koja je bila neustavna. Ustavni sud je 3. ožujka 2005. odbio ustavnu tužbu podnositelja, smatrajući da su pravna stajališta drugostupanjskog suda valjana obrazložena.

Pred Europskim sudom podnositelj zahtjeva prigovorio je da su mu domaći sudovi odbijanjem njegove tužbe radi utvrđenja prava vlasništva stečenog dosjelošću povrijedili pravo na mirno uživanje vlasništva zajamčeno člankom 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju. Tvrdio je da je vlasništvo na predmetnim zemljištima stekao *ex lege* na temelju članka 388. stavka 4. ZV/96, jer su on i njegova majka bili u neprekidnom posjedu tih zemljišta od 1953. godine. Pritom nije prigovarao samom ukidanju navedene odredbe, nego činjenici da domaći sudovi nisu priznali pravne učinke koje je ta odredba u njegovom slučaju proizvela prije ukidanja.

Dopuštenost zahtjeva

S obzirom da je članak 388. stavak 4. ZV/96 Ustavni sud ukinuo kao neustavan, zastupnica RH pred Sudom isticala je da podnositelj nije imao „vlasništvo“ u smislu članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju. Podnositelj nikada nije uživao vlasnička prava na predmetnim nekretninama već je imao tek „zahtjev“, odnosno očekivanje da bi pravo vlasništva mogao steći dosjelošću. Stoga je tvrdila da podnositelj nije mogao imati legitimno očekivanje da će njegov zahtjev biti prihvaćen, budući da je pravni temelj na kojem ga je zasnivao u međuvremenu uklonjen iz pravnog poretka.

Europski sud ponovio je da se člankom 1. Protokola br. 1 štiti postojeće vlasništvo, ali i zahtjevi koji su dovoljno utemeljeni da se mogu smatrati „imovinom“. Takvi zahtjevi mogu biti zaštićeni ako podnositelj ima barem „legitimno očekivanje“ da će steći djelotvorno uživanje vlasničkog prava. Međutim, legitimno očekivanje ne postoji samo za sebe, nego mora biti

povezano s vlasničkim interesom koji ima dovoljno uporište u nacionalnom pravu ([Kopecký protiv Slovačke \[VV\]](#), br. 44912/98, stavci 35., 45.-53., ECHR 2004-IX).

Primjenjujući ta načela na predmet podnositelja, Europski sud je prihvatio da se stvarnopravni interes podnositelja ne može smatrati „postojećim vlasništvom“. Iako se prema hrvatskom pravu vlasništvo dosjelošću u načelu stječe *ipso iure* kada su ispunjeni svi zakonski uvjeti, podnositelju je za djelotvorno uživanje tog prava bila potrebna deklaratorna presuda domaćeg suda kojom bi njegovo vlasništvo bilo priznato. Uslijedilo je razmatranje ima li zahtjev podnositelja dovoljno osnova u nacionalnom pravu da bi predstavljao „vlasništvo“.

Europski sud utvrdio je da između stranaka u domaćem postupku nije bilo sporno da su podnositelj i njegova majka bili u isključivom, neprekidnom i poštenom posjedu predmetnih nekretnina od 1953. godine, dakle dulje od četrdeset godina. Slijedom toga, Sud je zaključio da je podnositelj, na temelju članka 388. stavka 4. ZV/96, *ex lege* postao vlasnik predmetnih nekretnina 1. siječnja 1997., kada je taj Zakon stupio na snagu. Budući da je navedena odredba ostala na snazi gotovo tri godine prije nego što ju je Ustavni sud ukinuo, Europski sud je smatrao da je zahtjev podnositelja imao dovoljno osnova u nacionalnom pravu da bi se smatrao „vlasništvom“ zaštićenom člankom 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Osnovanost zahtjeva

Nakon utvrđenja dopuštenosti Europski sud je razmatrao osnovanost zahtjeva podnositelja. Zaključio je da se presudom Županijskog suda o odbijanju tužbenog zahtjeva podnositelja da mu se priznaju pravni učinci stjecanja vlasništva dosjelošću došlo do miješanja države u njegovo pravo na mirno uživanje vlasništva. Stoga je ispitivao sljedeće kriterije kako bi utvrdio je li miješanje bilo ili nije bilo u skladu s Konvencijom; je li to miješanje bilo propisano zakonom, je li težilo legitimnom cilju u javnom interesu te je li bilo razmjerno tom cilju.

(i) Zakonitost miješanja

Europski sud prihvatio je da je Županijski sud, nakon što je Ustavni sud ukinuo članak 388. stavak 4. ZV/96, bio dužan primijeniti odluku Ustavnog suda u postupku koji je još bio u tijeku i zaključio da je miješanje bilo u skladu sa zakonom.

(ii) Javni interes

Europski sud prihvatio je da je miješanje težilo legitimnom cilju, točnije bilo je u javnom interesu. Naime, članak 388. stavak 4. ZV/96 ukinut je zbog svojih retroaktivnih učinaka i mogućih štetnih posljedica za prava trećih osoba, osobito osoba koje su određena prava na nekretninama u društvenom vlasništvu stekle na temelju propisa o pretvorbi društvenog vlasništva, denacionalizaciji ili otkupu stanova. Stoga je odluku Ustavnog suda trebalo promatrati kao ispravljanje nepravičnih učinaka navedene odredbe, što je predstavljalo cilj u javnom interesu.

(iii) Razmjernost

Ispitujući razmjernost miješanja, Europski sud je utvrdio da su predmetne nekretnine bile u vlasništvu pokojnog ujaka podnositelja, da su konfiscirane 1949. godine, da je od tada kao njihov vlasnik bila upisana država, te da su majka podnositelja, a zatim i podnositelj, bili u posjedu tih nekretnina od 1953. godine. Pritom nije bilo naznaka da je bilo koja osoba, osim

države, stekla ili potraživala prava na predmetnim nekretninama. Stoga je Europski sud zaključio da razlozi zbog kojih je Ustavni sud ukinuo članak 388. stavak 4. ZV/96 nisu bili primjenjivi na predmet podnositelja, jer u njegovu slučaju nisu bila uključena prava trećih osoba.

U takvim okolnostima, Europski sud je smatrao da podnositelj, koji se razumno oslonio na zakonodavstvo koje je kasnije ukinuto kao neustavno, ne bi trebao snositi posljedice pogreške koju je počinila sama država donošenjem takvog propisa, osobito s obzirom na to da priznanje pravnih učinaka stjecanja vlasništva nije štetilo pravima drugih osoba. Pritom je naglasio da rizik pogreške državnih tijela mora snositi država, a ne pojedinac, posebno kada ne postoji suprotstavljeni privatni interes ([*Gashi protiv Hrvatske*](#), br. 32457/05, stavak 40., 13. prosinca 2007.).

Slijedom svega navedenog, Europski sud je utvrdio da je odbijanjem tužbenog zahtjeva za priznavanje prava vlasništva dosjelošću podnositelju nametnut nerazmjeran i prekomjeran teret te stoga miješanje države nije bilo razmjerno, što je uzrok povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2026. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava